

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 330.821.1

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2021-2-2-1>

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ В НЕОКЛАСИЧНОМУ НАПРЯМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

В. В. ВИДОБОРА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної економічної теорії та економічної політики,
Одеський національний економічний університет

Анотація. *Мета статті* полягає в аналізі теоретико-методологічних положень економічного зростання у світлі неокласичної економічної теорії та можливості застосування її положень у сучасних економічних умовах. **Методика дослідження.** *Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, рефлексії економічної думки, історико-генетичного методу.* **Результати.** *З'ясовано, що неокласична теорія, насамперед, зосереджена на з'ясуванні чинників економічного росту. Головною з проблем, які вирішували неокласики, було раціональне використання ресурсів, які ставали обмеженими під впливом зростання населення та інтенсифікації промислового виробництва. Виявлено, що неокласична теорія передбачає саморегулювання процесів економічного зростання, яке найчастіше визначається гетерономією розвитку економічної системи під впливом конкуренції та не вимагає додаткового державного втручання.* **Практична значущість результатів дослідження.** *Застосування ідей неокласичної теорії зростання у практиці формування державної політики росту дасть змогу розглянути економічний ріст у динаміці та спрогнозувати його можливості, беручи до уваги як ресурсні фактори зростання, так і чинники соціальної природи.*

Ключові слова: економічне зростання, неокласична економічна теорія, виробнича функція, чинники зростання, економічна рівновага.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Нині основним завданням кожної країни є забезпечення передумов для економічного зростання, яке детермінується низкою ендогенних та екзогенних чинників та потребує формування й проведення виваженої державної політики стимулювання піднесення економіки. Для розуміння природи та чинників економічного зростання важливим є історико-генетичний аналіз теорій економічного росту, які пояснюють ці питання. З огляду на це, доцільним вважається аналіз неокласичної теорії, яка в останні кілька десятиліть переживає певний «ренесанс», адже дає змогу формувати чітке уявлення про те, що таке економічне зростання, які чинники його стимулюють, а які, навпаки, стримують. Отже, системний аналіз неокласичної теорії економічного росту дасть змогу створити основу для реактуалізації її евристичного потенціалу в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Власні наукові погляди на зміст неокласичних теорій та теоретико-методологічні засади

їх імплементації для пояснення економічних реалій висували науковці, зокрема: В.О. Безугла [18], Л.В. Білецька та О.В. Білецький [2], В.В. Венгер [11], В.М. Геєць [14], Дж. Тінберген [4], Ю.В. Черних і С.В. Шкодинський [3], І. Шаріпов [7], Г.К. Яловий [17], П. Дуглас, Ч. Кобб, Ф. Лукас [13], П. Ромер [10; 12], Т. Свон [8], Р. Солоу [5; 6] та ін. Проте питання генези ідей неокласичних теорій економічного зростання залишається недостатньо висвітленим у наукових працях та потребує детальнішого дослідження.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз теоретико-методологічних положень економічного зростання у світлі неокласичної економічної теорії, а також виявлення можливості застосування її положень у сучасних економічних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Неокласичний напрям сформувався у ХХ ст., у період значних соціально-економічних потрясінь, спричинених інтенсивним розвитком продуктивних сил, науково-технічним прогресом, розвитком нових галузей виробництва та

зміною структури економіки, розширенням торгівлі, розвитком підприємництва, поглибленням конкуренції та формуванням монополістичного капіталізму. Ці зміни вимагали детального переосмислення економічних явищ, які не завжди могли достовірно пояснити як класична теорія, так і кейнсіанські ідеї виходу з економічної кризи. Як наслідок, наприкінці ХХ ст. активно стала відновлюватися неокласична теорія економічного зростання, основними завданнями якої стали виявлення чинників зростання та аналіз безпосередньо самого росту.

Проте неокласичну економічну теорію не варто розглядати з погляду вдосконалення ідей класиків політекономії, адже об'єктом дослідження цієї школи були конкретніші завдання щодо виявлення чинників росту. Хоча її подібність із «класикою» полягала у відстоюванні ідей вільної конкуренції, підтриманні твердження про те, що конкуренція забезпечує ефективний розподіл ресурсів та регулювання економічних процесів. Ці твердження неокласики (П. Дуглас, Ч. Кобб, П. Ромер, Т. Свон, Р. Солоу, Ф. Лукас, К. Фрімен та ін.) доводили за допомогою математичного інструментарію.

Міркування неокласичної теорії відштовхуються від того, що для виробництва необхідні капітал і праця, тоді як ефективність використання цих ресурсів може бути різною. Відповідно, задані темпи зростання можуть бути забезпечені за різних вкладень праці і засобів виробництва, а також за різного співвідношення між ними. Вибір чинників виробництва та їх співвідношення залежать від їхніх цін (ширше застосовується дешевший фактор) [1, с. 38] та описуються у формі виробничої функції. Окрім того, визначальним для неокласиків стало твердження про вагомий роль в економічному рості технологій, які на відміну від капіталу та праці можуть застосовуватися необмежено.

Відповідно, у загальному вигляді теоретики неокласики висували певні постулати економічного зростання:

– окрім факторів зростання – накопичення капіталу (праця, земля, зростання інвестицій), варто урахувати й інші чинники, зокрема пов'язані з технічним прогресом: розвиток освіти, кваліфікації, поліпшення організації виробництва тощо;

– урахувуючи капітал і працю та їх взаємозамінність, автори допускають, що навіть за поточного технічного оснащення виробництва можна досягти певного обсягу випуску, застосовуючи різні комбінації наявних ресурсів;

– уважалось, що єдина конкурентна ринкова система здатна забезпечити збалансований економічний ріст. Ця умова також стосується стабільності грошової системи, тому неокласики виступили проти інфляційних державних витрат,

розглядаючи втручання держави в економіку як чинник порушення стабільності.

Припущення, що вивчають вплив різних чинників виробництва на економічне зростання, вперше були представлені завдяки макроекономічній моделі, описаній у вигляді виробничої функції Ч. Коббом та П. Дугласом у 1927 р. Вона дає змогу розрахувати внесок праці та капіталу як чинників виробництва у збільшення обсягу виробництва та національного доходу.

Згідно з моделлю, передбачається, що продуктивність праці зростає залежно від підвищення капіталоозброєності, але все меншою мірою, оскільки гранична ефективність капіталу знижується. Це означає, що збільшення національного продукту і зростання продуктивності праці за рахунок екстенсивного або кількісного збільшення капіталу наштовхуються на певну межу, й виникає тенденція уповільнення економічного розвитку. Проте науково-технічний прогрес дає змогу не тільки подолати цю тенденцію, а й викликати додаткове зростання національного продукту і продуктивності праці у тривалому періоді. За таких умов модель Кобба – Дугласа спирається на науково-технічний прогрес, який синтезований у модель у вигляді частки техніки і технологій у загальному обсязі основного капіталу [3].

Подальша модифікація функції Кобба – Дугласа здійснювалася у двох напрямках: 1) відмова від постійної ефективності факторів незалежно від масштабів суспільного виробництва; 2) урахування інших факторів виробництва, зокрема природних ресурсів, підприємницької діяльності, технічного прогресу. Причому послідовники почали вводити у виробничу функцію екзогенний або ендогенний показник як один із чинників науково-технічного прогресу.

Зокрема, необхідно згадати про доопрацювання цієї моделі голландським науковцем Я. Тінбергеном у роботі «Математичні моделі економічного зростання» (1962 р.), який додав у функцію фактор часу, котрий дав змогу врахувати вплив на економічний розвиток країни науково-технічного прогресу, тобто все «те, що збільшує з часом обсяг випуску продукції без збільшення обсягів залучених ресурсів» [4].

Інша фундаментальна модель зростання, яка ґрунтується на виробничій функції Кобба – Дугласа, сформована американським економістом Р. Солоу. Вона дає змогу визначити взаємозалежність економічного зростання, нагромадження капіталу, науково-технічного прогресу та зайнятості. Його теорія вперше була викладена у статті під назвою «Внесок у теорію економічного зростання» (1956 р.), а потім розроблена у праці «Технічні зміни та сукупна виробнича функція» (1957 р.) [5]. У 1987 р. за її розробку автор був нагороджений Нобелівською премією з економіки.

Як зазначав Р. Солоу, суттю його дослідження є «фундаментальна опозиція гарантованому і природному темпу зростання Харрода» [6, с. 65]. Піддавши критиці ідею Харрода – Домара про те, що в довгостроковому періоді капіталістична економіка в кращому випадку балансує на «вістрі ножа», він пише: «У поняттях Харрода вирішальна проблема балансу зводиться до порівняння між природним темпом зростання, який за відсутності технічних змін залежить від зростання числа зайнятих, і гарантованими темпами зростання, які залежать від звички до заощаджень та інвестицій домогосподарств і фірм» [6, с. 65].

Р. Солоу виходить із припущення, що необхідною умовою рівноваги економічної системи є рівність сукупного попиту та сукупної пропозиції. У його теорії сукупна пропозиція визначається на основі виробничої функції Кобба – Дугласа, яка виражає функціональну залежність між обсягами виробництва, з одного боку, та чинниками виробництва та їх поєднаннями – з іншого. Вона показує, що рівень заощадження є ключовим чинником у визначенні рівня фондомісткості.

Вищий рівень заощаджень забезпечує більший запас капіталу (тобто зростання інвестицій), а отже, і вищий рівень виробництва. Зростання населення в теорії Солоу є однією з причин продовження економічного зростання у стабільному стані економіки. Однак якщо зростання населення не супроводжується збільшенням інвестицій, це призводить до зменшення фонду капіталу в розрахунку на одного працівника. Таким чином, теорія Р. Солоу пояснює, що країни з вищими темпами приросту населення мають нижчий коефіцієнт капіталу та праці, а отже, нижчі доходи.

Третім джерелом економічного зростання є технічний прогрес, під яким економісти-неокласики розуміють не заміну людської праці машинами, а якісні зміни у виробництві, такі як підвищення освітнього рівня робітників, вдосконалення організації, зростання масштабів виробництва тощо [5].

Основна відмінність моделі Р. Солоу від виробничої функції Кобба – Дугласа полягає у тому, що технічний прогрес, будучи чинником зростання, корелюється однаково і з працею, і з капіталом. Він є єдиною умовою безперервного економічного росту та зростання рівня життя, що вимірюється як дохід на душу населення.

На основі виробничої функції Р. Солоу розраховував показник так званого матеріалізованого технічного прогресу, який відображає зростання інвестицій у зв'язку з великими технічними і технологічними зрушеннями у виробництві. Упровадження цього показника сприяло зростанню інвестицій в основний капітал і сформувало конкретніше уявлення про роль виробничого і неви-

робничого нагромадження у процесі економічного зростання [2].

Ба більше, Р. Солоу запропонував формулу «золотого правила накопичення», що визначає оптимальний рівень фондомісткості. Урівноважений економічний ріст сумісний із різними нормами заощаджень, але оптимальним буде той норматив, який забезпечує економічне зростання з найвищим рівнем споживання. На відміну від традиційних підходів найвище споживання визначається не якомога більшою величиною капіталу, а його оптимальним розміром та економічною ефективністю – граничною продуктивністю [6]. При цьому економічне зростання дотягатиметься за умов рівноважного стану, який вимагає зростання зайнятості та здійснення технологічного прогресу.

Водночас незалежно від Р. Солоу австралійський економіст Т. Свон у статті «Економічне зростання і накопичення капіталу» [8] запропонував економіко-математичну модель економічного росту, яка об'єднує неокласичну форму виробничої функції з постійним ефектом від масштабу, спадну віддачу факторів виробництва з позитивною еластичністю заміни факторів і постійну норму заощаджень, подібну до моделі, висунутої Солоу [6], яку нині прийнято вважати моделлю Солоу – Свона. Хоча попри істотний внесок у створення математичної бази для аналізу темпів зміни капіталу та його впливу на економічне зростання, яка лягла в основу подальших макро-економічних моделей [9], її умови недостатні для практичного застосування та не можуть повністю пояснити відхилення показників зростання різних країн.

Значні структурні зрушення в економіці провідних країн світу та технологічні зміни, що відбулися у другій половині ХХ ст., зумовили виникнення «нової теорії економічного зростання» (80–90-ті роки). У ній знайшов відображення вплив недосконалої конкуренції на роль можливих змін норми прибутку. Хоча ці теорії базувалися на неокласичних, науково-технічний прогрес у них почав розглядатися не як екзогенний (зовнішній), а як ендогенний (породжений внутрішніми причинами) чинник економічного зростання.

Однією з таких є теорія П. Ромера [10], у якій капітал розглядається не лише у фізичному вираженні (машини, обладнання), а й як інвестиції у наукові розробки та дослідження, людський капітал та нові ідеї. Згідно з «ною теорією» зростання, незважаючи на те що будь-який окремо взятий технологічний прорив може виявитися випадковим, у цілому технологія розвивається пропорційно вкладеним у неї ресурсам, що докорінно відрізняється від традиційного підходу, сформульованого Р. Солоу, в якому технологія є екзогенною.

Нова концепція зростання розглядає науково-технічний прогрес як наслідок економічного розвитку. Темпи зростання науково-технічного прогресу визначаються в економічній системі, а не генеруються поза нею – такий принципово важливий висновок докорінно змінює уявлення про економічне зростання. Новим є положення про те, що нові технологічні рішення, що посилюють продуктивність, доступні переважно для найрозвинутіших країн світу, так званих технологічних лідерів. Нагромадження капіталу, що здійснювалося на попередньому етапі економічного зростання за сценарієм Р. Солоу, на певному етапі забезпечує технологічний прорив, що, своєю чергою, зумовлює значне зростання продуктивності [11, с. 6].

Ключовим чинником ендogenous зростання в теорії П. Ромера виступає змінна, яка називається «знання», або «інформація». Основна ідея теорії П. Ромера полягає у такому: «Існує обмін між споживанням сьогодні і знаннями, які можуть бути використані для розширення споживання завтра». Він формулює цю ідею як «технологію досліджень», яка виробляє «знання» з минулого споживання. Таким чином, темп економічного зростання знаходиться у прямій залежності від величини людського капіталу, сконцентрованого у сфері отримання нових знань. На практиці це означає, що сфера наукових досліджень впливає на економіку, а її існування є необхідною (але недостатньою) умовою економічного зростання, оскільки забезпечує накопичення людського капіталу. Таким чином, на думку П. Ромера, країни з більшим накопиченням людського капіталу матимуть вищі темпи економічного зростання [12].

Р. Лукас запропонував другу альтернативу, у якій людський капітал виступає двигуном економічного зростання. Він будує дві моделі: в одній людський капітал виступає єдиним входним чинником впливу у виробничу функцію, а в іншій – виробництво визначається як фізичним, так і людським капіталом. У першій моделі

(schooling model) зростання людського капіталу залежить від того, як працівники розподіляють свій час між поточним виробництвом та накопиченням людського капіталу, а в другій (learning by doing) зростання людського капіталу – це додатна функція зусиль, присвячених виробництву нових товарів [13].

Водночас, як і П. Ромер, Р. Лукас теж наголошує на тому, що побудова економічних моделей має базуватися на економічній інформації про існуючий стан і перспективи розвитку економіки у довгостроковій перспективі, адже на цій основі індивіди формують бачення економічної ситуації та визначають майбутні кроки для максимізації свого капіталу в умовах рівноважної ринкової економіки. Забезпечити таку рівновагу можливо за рахунок державної політики, насамперед у грошовій сфері, та правдивості інформації про наявну економічну ситуацію, напруги її зміни.

Р. Лукас та П. Ромер дали надзвичайний поштовх розвитку ендogenous теорій, хоча їхні ідеї й підлягали критиці [14, с. 619]. Серед недоліків цих моделей, зокрема, виділяють, використання мало обґрунтованих й перевірених пропозицій щодо характеру модельованих технологічних процесів, природи наукової діяльності, формування й використання людського капіталу, структури ринків, тимчасових переваг тощо, існування сумнівів щодо емпіричного підтвердження тези про передбачуваний ефект масштабу від збільшення ресурсів, що спрямовуються у сферу наукових досліджень та розробок.

Таким чином, підсумовуючи зазначені постулати неокласиків щодо причин та перспектив економічного росту, основні макроекономічні моделі, виражені у математичному виразі, наведено в табл. 1.

Загалом у центрі неокласичної концепції економічного зростання стоїть ідея оптимальності ринкової системи як саморегулювального організму, що зумовлює найкраще використання всіх

Таблиця 1

Основні динамічні макроекономічні моделі зростання: неокласичний підхід

Автор	Модель
1	2
Ч. Кобб, П. Дуглас	Функція отримала такий вигляд: $Y = A * K^a * L^b,$ де Y – обсяг виробництва; K і L – відповідно капітал і праця; a – коефіцієнти виробничої функції; A – коефіцієнт пропорційності; b – коефіцієнт еластичності обсягу виробництва за витратами праці і капіталу. Коефіцієнт a показує, на скільки відсотків зміниться обсяг виробництва або національного доходу, якщо витрати капіталу зростуть на 1%. Відповідно, b показує, на скільки збільшиться дохід, якщо витрати праці зростуть на 1%. Сума $a + b$ показує, на скільки відсотків збільшиться обсяг виробництва або національного доходу за одночасного збільшення праці і капіталу на 1% [15].
Я. Тінберген	Модифікована функція Кобба-Дугласа: $Y = {}_a K^a {}_b L^b e^{p't},$ де e – фактор часу, p' – темп науково-технічного прогресу.

Продовження Таблиці 1

1	2
<p>Р. Солоу, Т. Сван</p>	<p>Модель економічного зростання Солоу – Свана – теорія економічного зростання залежно від рівня технічного прогресу. У ній використовується виробнича функція, у якій випуск є функцією капіталу і праці. Капітал може замінюватися працею, але вони не є повністю взаємозамінними [16]. Модель можна подати у вигляді системи з п'яти макроекономічних рівнянь: Виробнича функція: $Y = A * K^a * L^{a-1}$, де Y – обсяг виробництва; K і L – відповідно капітал і праця; a – коефіцієнти виробничої функції; A – коефіцієнт пропорційності; a – коефіцієнт еластичності обсягу виробництва за витратами праці і капіталу. Рівняння валового національного продукту: $Y = C + I + G + NE$, де C – споживчі витрати; I – валові приватні інвестиції; G – державні витрати; NE – чистий експорт. У моделі чистий експорт і державні витрати не враховуються. Функція заощадження, яка визначає заощадження I як частку s повного виробництва Y: $I = sY$. Рівняння зміни капіталу: $\Delta K = sY - \delta K$, де частка s повного виробництва Y; δK – норма амортизації. Рівняння зміни робочої сили: $L_t + I = L_t (1 + gL)$, gL – функція зростання праці L.</p>
<p>П. Ромер</p>	<p>У моделі [10] передбачається, що найважливішим чинником економічного зростання є технологічні зміни, які відбуваються завдяки цілеспрямованій діяльності людей; подальше використання створених технологій не вимагає додаткових витрат із боку виробника. При цьому економіка поділяється на три сектори, які формують «ланцюг» зростання. У дослідницькому секторі економіки в результаті використання сконцентрованого в ньому людського капіталу H та існуючого запасу знань A формується нове знання, яке потім утілюється як нові технології. Приріст нового знання виражається формулою: $A = \delta H A A$, де δ – параметр наукової продуктивності. Сектор виробництва засобів виробництва не має у своєму розпорядженні людського капіталу, а оплачує працю учених зі створення нових технологій у першому секторі: $\omega H = P A \delta A$, де $P A$ – ціна нової технології. Після придбання та освоєння нової технологічної ідеї виробник захищає патентом своє монополічне право на її використання і налагоджує випуск відповідних засобів виробництва для виробників третього сектору. Для виробництва однієї одиниці устаткування витрачається з одиниць кінцевої продукції третього сектору. Засоби виробництва не продаються, а надаються в оренду за орендну плату P_t. У третьому секторі на основі наявних засобів виробництва x_t, витрат праці L і людського капіталу H_t забезпечується випуск кінцевої продукції споживчого призначення. Виробнича функція має вигляд: $Y(H_t, L, x) = H_t^\alpha * L^\beta * \sum_{i=1}^{\infty} x_i^{1-\alpha-\beta}$, де α і β – технологічні параметри. Зміна спільного капіталу всієї трисекторної системи визначається формулою: $K(t) = Y(t) - C(t) = \eta \sum_{i=1}^{\infty} x_i$, де $C(t)$ – агрегована функція споживання. Очікуваний темп зростання оцінюється: $g = \delta H A = \delta H - \gamma$, $\gamma = \frac{\alpha}{(1-\alpha-\beta)(\alpha+\beta)}$, де H – сумарний людський капітал першого і третього секторів; γ – деяка постійна, залежна тільки від технологічних параметрів α та β. Темп економічного зростання знаходиться у зворотній залежності від ставки банківського відсотка і в прямій – від величини людського капіталу, зосередженого у сфері отримання нового знання.</p>
<p>Р. Лукас</p>	<p>У моделі за чинники зростання приймаються L – чисельність робочої сили, k – рівень знань працівника модельованого підприємства; k_0 – рівень знань середнього працівника в країні; $u(t)$ – частка праці в матеріальному виробництві; $K(t)$ – фізичний капітал у рік t. При цьому виробнича функція така: $Y = r K^a (u k L)^{1-b} k_0^c$, де r, a, b і c – статичні параметри. Зміна фізичного капіталу описується рівнянням: $dK(t) / dt = Y(t) - L(t) * p(t)$, де $p(t)$ – споживання на душу населення. Основним фактором моделі є $u(t)$. Його величина йде на матеріальне стимулювання виробництва, а $(1 - u(t))$ прямує на розвиток людського капіталу (навчання) $dh/dt = q (1 - u(t)) * h(t)$ [17].</p>

Джерело: систематизовано автором за [10; 15–17]

виробничих факторів (як окремими економічними суб'єктами, так і економікою у цілому). Відповідно, не виникає необхідності у втручанні держави в процес становлення оптимального співвідношення між факторами, оскільки його визначають вільна конкуренція та ринкові закони. Економічна рівновага та прогрес суспільного виробництва залежать від ефективного використання факторів виробництва та факторіального розподілу доходів, який забезпечує формування раціональної структури виробництва.

Висновки із зазначених проблем і перспектив подальших досліджень у поданому напрямі. Таким чином, напрям та зміст неокласичних теорій економічного зростання базується на визначенні факторів та джерел економічного зростання, регулювання яких дає змогу здійснювати ріст відповідно до заданих темпів, що визначаються співвідношенням виробничих факто-

рів. При цьому представниками цього наукового напрямку передбачається саморегулювання процесів економічного зростання, яке досягається під впливом конкурентних умов ринку.

Неокласичні ідеї мають свою цінність і нині, адже дають змогу розглянути економічний ріст у перспективі та передбачити його можливості, тоді як вибір для аналізу не лише ресурсних факторів зростання (капітал, праця, земля), а й чинників соціальної природи (людський капітал, якість життя, знання та ін.) дає змогу визначати нові якості економічного зростання, що виникають у сучасних умовах та спрямовані не просто на розвиток промислового виробництва, а й на забезпечення високого рівня загального добробуту. Відповідно, застосування положень неокласичної теорії економічного зростання в практиці формування політики економічного росту в Україні становить перспективу подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зверяков М.І., Жданова Л.Л., Шараг О.С. Основний капітал у парадигмі нової індустріалізації: відтворювальний аспект : монографія. Одеса : Астропринт, 2019. 202 с.
2. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка). Київ : Центр учбової літератури, 2009. 276 с.
3. Шкодинский С.В., Черных Ю.В. Эволюция теорий экономического роста и развития. *Вестник Московского государственного областного университета. Серия «Экономика»*. 2015. № 1. С. 24–29.
4. Tinbergen J. *Mathematical models of economic growth*, New York, McGraw-Hill, 1962. 131 p.
5. Solow R. Technical Change and the Aggregate Production Function. *The Review of Economics and Statistics*. 1957. Vol. 39. № 3. P. 312–320.
6. Solow R.A. Contribution to the Theory of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*. 1956. Vol. 70. № 1. P. 65–94.
7. Sharipov I. Contemporary Economic Growth Models and Theories: A Literature Review, CES Working Papers. *Alexandru Ioan Cuza University of Iasi*. 2015. Vol. 7. Iss. 3. P. 759–773.
8. Swan T.W. Economic growth and capital accumulation. *The Economic Record*. 1956. Vol. 32. № 2. P. 334–361.
9. Асеомглу Д. Введение в теорию современного экономического роста : в 2-х кн. Кн. 1. Москва : Дело, 2018. 928 с.
10. Romer P. Increasing Returns and Long Run Growth. *Journal of Political Economy*. 1986. Vol. 94. P. 1002–1037.
11. Венгер В.В. Еволюція поглядів на теорію економічного зростання. *Економіка і суспільство*. 2016. № 2. С. 3–9.
12. Romer P. Endogenous Technological Change. *The Journal of Political Economy*. 1990. Vol. 98. P. 1187–1211.
13. Lukas R.E. Why Doesn't Capital Flow from rich to Poor Countries? *American Economic Review*. 1990. Vol. 80. № 2. P. 92–96.
14. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. Київ, 2009. 864 с.
15. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика / пер. с англ. Москва : Дело, 1997. 864 с.
16. Маршал Дж.Ф., Бансал В.К. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям / пер. с англ. Москва : ИНФРА-М, 1998. 784 с.
17. Яловий Г.К., Безугла В.О. Основні постулати неокласичних моделей економічного зростання в історичному аспекті. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2009. № 6. С. 52–59.

REFERENCES

1. Zvieriakov M.I., Zhdanova L.L., Sharah O.S. (2019). *Osnovnyi kapital u paradyhmi novoi industrializatsii: vidtvoriuvalny aspekt* [Fixed capital in the paradigm of new industrialization: reproductive aspect]. Odesa: Astroprint [in Ukrainian].
2. Biletska L.V., Biletskyi O.V., Savych V.I. (2009). *Ekonomichna teoriia (politekonomiia. mikroekonomika. makroekonomika)* [Economic theory (political economy. Microeconomics. Macroeconomics)]. Kyiv: Tsentru uchbovoi literatury [in Ukrainian].
3. Shkodinskiy S.V., Chernykh YU.V. (2015). *Evolutsiyateoriyekonomichekogorosta i razvitiya* [Evolution of theories of economic growth and development]. *VestnikMoskovskogogosudarstvennogooblastnogouniversiteta. Seriya «Ekonomika»* [Bulletin of the Moscow State Regional University (Economic Sciences)] 1, 24–29 [in Russian].
4. Tinbergen J. (1962). *Mathematical models of economic growth*, New York, McGraw-Hill [in English].

5. Solow, R. (1957). Technical Change and the Aggregate Production Function. *The Review of Economics and Statistics*, 3 (39), 312–320 [in English].
6. Solow, R. (1956). A Contribution to the Theory of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 1(70), 65–94 [in English].
7. Sharipov I. (2015) Contemporary Economic Growth Models and Theories: A Literature Review, CES Working Papers, *Alexandru Ioan Cuza University of Iasi*, 3 (7), 759–773 [in English].
8. Solow R. (1956), A Contribution to the Theory of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 1(70), 65–94 [in English].
9. Asemoglu D. (2018). *Vvedeniye v teoriyu sovremennoy ekonomicheskoy orosta [Introduction to the theory of modern economic growth]*. Moscow: Izdatel'skiy dom «Delo» RANKhiGS [in Russian].
10. Romer P. (1986) Increasing Returns and Long Run Growth. *Journal of Political Economy*, 94, 1002–1037 [in English].
11. Venher V.V. (2016). Evoliutsiia pohliadiv na teoriyu ekonomichnoho zrostantia [Evolution of views on the theory of economic growth]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 2, 3–9 [in Ukrainian].
12. Romer P. (1990) Endogenous Technological Change. *The Journal of Political Economy*, 98, 1187–1211 [in English].
13. Lukas R.E. (1990) Why Doesn't Capital Flow from Rich to Poor Countries? *American Economic Review*, 2 (80), 92–96 [in English].
14. Heiets V.M. (2009). *Suspilstvo, derzhava, ekonomika: fenomenolohiia vzaemodii ta rozvytku [Society, state, economy: phenomenology of interaction and development]*. Kyiv: In-t ekon. taprohnouzuv. NAN Ukrainy [in Ukrainian].
15. Fisher S., Dornbush R., Shmalenzi R. (1997). *Ekonomika [Economics]*. Moscow: Delo [in Russian].
16. MarshalDzh.F., Bansal V.K. (1998). *Finansovaya inzheneriya: Polnoye rukovodstvo po finansovym novovvedeniyam [Financial Engineering: A Complete Guide to Financial Innovation]*. Moscow: Infra-M. [in Russian].
17. Yalovy H.K., Bezuhla V.O. (2009). Osnovni postulaty neoklasychnykh modelei ekonomichnoho zrostantia v istorychnomu aspekti [The main postulates of neoclassical models of economic growth in the historical aspect]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI» [Economic bulletin of NTUU “KPI”]*, 6, 52–59 [in Ukrainian].

В. В. Выдобра, Одесский национальный экономический университет. Экономический рост в неоклассическом направлении экономической теории.

Аннотация. Цель статьи – анализ теоретико-методологических положений экономического роста в свете неоклассической экономической теории и возможности применения ее позиций в современных экономических условиях. **Методика исследования.** В статье использовались такие методы: анализ, синтез, систематизация, обобщение, рефлексия экономической мысли, историко-генетический метод. **Результаты.** Установлено, что неоклассическая теория, прежде всего, сосредоточена на выяснении факторов экономического роста, а также на решении проблемы рационального использования ограниченных производственных ресурсов. **Практическая значимость результатов исследования.** Применение идеи неоклассической теории роста в практике формирования государственной политики роста позволяет рассмотреть экономический рост в динамике и спрогнозировать его возможности, учитывая ресурсные и социальные факторы роста.

Ключевые слова: экономический рост, неоклассическая экономическая теория, производственная функция, факторы роста, экономическое равновесие.

Volodymyr Vydobora, Odessa National University of Economics. Economic growth in the neoclassical direction of economic theory.

Annotation. The purpose of the article is to analyze the theoretical and methodological provisions of economic growth in the light of neoclassical economic theory and the possibility of applying its provisions in modern economic conditions. **Methodology of research.** The solution of the tasks set in the article is carried out with the help of the following general and special research methods: analysis and synthesis, systematization and generalization, reflection of economic thought, historical and genetic method. **Findings.** It is found that neoclassical theory focuses on elucidating the factors of economic growth, regardless of whether it will be growth in the long or short term. The main problem, solved by the neoclassicists, is the rational use of resources, which became limited under the influence of population growth and intensification of industrial production. It is found that this scientific direction is based on two main ideas of the theory of production: the value of products is created by factors of production, first of all labor and capital, each of which contributes to its creation; production function is a form of expression of the relationship between the product and its factors with all categories of functional analysis of this relationship of the marginal product, the elasticity of production, the elasticity of substitution of factors, etc. The neoclassical concept of economic growth adheres to the idea of the optimality of the market system as a self-regulating organism, which determines the best use of all production factors (both individual economic entities and the economy as a whole). Accordingly, there is no need for state intervention in the process of establishing the optimal ratio between the factors, as it is determined by free competition and market laws. **Practical value.** The application of the idea of neoclassical theory of growth in the practice of forming state growth policy in modern economic conditions allows considering economic growth in dynamics and predicting its possibilities, taking into account both resource factors of growth and factors of social nature.

Keywords: economic growth, neoclassical economic theory, production function, growth factors, economic equilibrium.